

CZĘSTOCHOWSKIE STOWARZYSZENIE ETOH

NR 2

Luty 2022 r.

**POWIAT
LUBLINIECKI**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych
z Powiatu Lublinieckiego

**PRAWA I OBOWIĄZKI
OBYWATELA W SĄDZIE**

1) Prawo do Sądu

Prawo do sądu, wynika zarówno z Konstytucji RP . art. 45), jak i Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (art. 6)

W ramach prawa do sądu każdemu obywatelowi przysługuje:

A) Prawo do drogi sądowej

Prawo do drogi sądowej oznacza, że każdemu obywatelowi zapewnia się dostęp do sądu. Dostęp do sądu oznacza, że mamy prawo, aby każda sprawa o charakterze cywilnym mogła być rozstrzygnięta przez sąd, podobnie jak każde oskarżenie o popełnienie czynu zabronionego. Prawo do sądu oznacza również, że decyzje władz administracyjnych także mogą być poddawane kontroli sądowej. W związku z tym z jednej strony mamy prawo, aby ostateczne orzeczenie w naszej sprawie zostało wydane przez sąd, z drugiej uprawnienie do inicjowania w tym celu postępowania przed sądem.

B) Prawo do rozpatrzenia sprawy przez niezależny, niezawisły i właściwy sąd

Prawo to polega na tym że nasza sprawa zostanie rozpatrzona przez sąd, który jest niezależnym i niezawisłym organem . Sąd w ramach trój podziału władzy musi być odseparowany od innych organów państwowych, zaś sędziowie bezstronni i uniezależnieni od innych instytucji. Prawo to daje nam gwarancję tego, że nasza sprawa zostanie rozpoznana przez niezawisły i niezależny sąd . W przypadku uzasadnionej wątpliwości, co do bezstronności sędziego powinien on zostać wyłączony od prowadzenia sprawy z mocy przepisów prawa a także na wniosek strony.

2. Prawo do rozpatrzenia sprawy bez zbędnej zwłoki

W Konstytucji RP zostało zapisane prawo do rozpatrzenia sprawy "bez nieuzasadnionej zwłoki" (art. 45 Konstytucji), natomiast w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności prawo do rozpatrzenia sprawy „w rozsądnym terminie” . art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka Przewlekłość postępowania to brak czynności zmierzających do rozstrzygnięcia, zachodzący dłużej niż jest to konieczne do rozważenia sprawy bądź zgromadzenia dowodów, chodzi zatem o to, by czynności zmierzające do wydania orzeczenia kończącego zabierały odpowiednią ilość czasu, czyli odbywały się bez zbędnej zwłoki.

Zbędłą zwłoką nie jest przy tym każdy upływ czasu, ale dopiero nadmierne odstępstwo od czasu zwykle koniecznego dla wykonania określonych czynności, dlatego przewlekłość postępowania zachodzi wówczas, gdy zwłoka w czynnościach jest nadmierna (rażąca) i nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy. [Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r. KSP 3/13,

Środkiem obrony jest skarga na naruszenie praw strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w ramach, której możemy żądać stwierdzenia przewlekłości postępowania. Sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych.

3. Prawo do dwuinstancyjnego postępowania

Zgodnie z art. 78 Konstytucji RP - każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. **Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.**

Zasada wyrażona w art. 78 Konstytucji RP gwarantuje stronom postępowania, że orzeczenie wydane w pierwszej instancji będzie mogło być zweryfikowane nie tylko pod względem merytorycznym, lecz także w zakresie usuwania uchybień, błędów proceduralnych czy omyłek popełnionych w tym postępowaniu. Aby zasada ta mogła być urzeczywistniona, postępowania muszą być przynajmniej dwuinstancyjne, przy czym organ pierwszej, a następnie - odwoławczy - drugiej instancji to organy należące do tego samego typu organów władzy publicznej (V.: P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Warszawa 2000, komentarz do art. 78, s. 101). **Wszelkie odstępstwa od zasady dopuszczalne w zdaniu drugim art. 78 Konstytucji RP muszą wynikać z ustawy.**

4. Prawo do jawnego rozpatrzenia sprawy

Jawne rozpatrzenie sprawy zostało zagwarantowane Ci zarówno w Konstytucji RP (. art. 45 ust. 1), jak i w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (. art. 6). Jawność postępowania oznacza, że rozprawa sądowa jest ogólnie dostępna dla publiczności. Każdy ma prawo wstępu na salę sądową o ile postępowanie jest jawne. Obecność publiczności podczas postępowania ma zapewnić społeczną kontrolę sposobu procedowania i prawidłowości orzeczeń wydawanych przez sąd.

Konstytucja RP przewiduje, że jawność postępowania może być wyłączona ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Powinieneś wiedzieć, że pomimo wyłączenia jawności wyrok zawsze musi być ogłoszony publicznie (art. 45 ust. 2 Konstytucji).

5. Prawo do poszanowania wolności i godnego traktowania

Źródłem wszystkich praw i obowiązków jest godność człowieka. Jest ona przyrodzona, niezbywalna i nienaruszalna, a na państwie ciąży obowiązek ochrony godności ludzkiej art. 30 Konstytucji). W związku z tym wszelkie działania podejmowane w toku postępowania sądowego względem muszą uwzględniać i respektować godność strony postępowania.

Konstytucja RP jednoznacznie stanowi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych” (art. 40). Podobne sformułowania zawiera Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z którą „nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu” (art. 2). Zakaz ten ma charakter absolutny i nie mogą być stosowane żadne wyjątki w tym zakresie.

6. Prawo do obrony

Prawo do obrony jako jedna z podstawowych zasad procesu karnego, ustanowionej została w art. 6 k.p.k. Prawo to należy do podstawowych praw człowieka i zagwarantowane jest w traktatach międzynarodowych regulujących zagadnienia praw człowieka. W tych aktach przyjmuje się, że oskarżony powinien mieć zapewnione prawo do: bronięcia się osobiście lub poprzez ustanowionego obrońcę, odpowiedniego czasu na przygotowanie się do obrony oraz udziału w przesłuchiwanie świadków oskarżenia i żądania przesłuchania świadków obrony na tych samych zasadach. Traktaty wskazują, zatem zarówno na możliwość obrony w ogóle, jak i na pewne podstawowe sposoby obrony, które winny być zagwarantowane w każdym demokratycznym systemie prawnym. Konstytucja RP zakłada z kolei, że każdy, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania; może on w szczególności wybrać sobie obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu (art. 42 ust. 3 Konstytucji). Przepis art. 6 k.p.k. jest odzwierciedleniem powyższych założeń.

Przyjęcie, jako zasady procesu karnego prawa oskarżonego do obrony oznacza, że może on prowadzić akcję obrończą w toku całego procesu, a jednocześnie, że w razie wątpliwości interpretacyjnych na gruncie konkretnych przepisów winny one być interpretowane tak, aby zapewnić realną możliwość prawa do obrony. Obrona jest jedną z funkcji procesowych, czyli rodzajem celowej działalności procesowej. Jej zadaniem jest uzyskanie dla oskarżonego najkorzystniejszego rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu. Obronę prowadzić może oskarżony osobiście lub także poprzez swego obrońcę, a w wypadku, gdy oskarżony jest nieletni lub ubezwłasnowolniony, obronę realizować może również jego przedstawiciel ustawowy oraz opiekun faktyczny (art. 76 k.p.k.).

Obrona formalna, czyli korzystanie z pomocy obrońcy, oznacza, że oskarżony może wybrać sobie obrońcę bądź też wnosić o powołanie mu obrońcy z urzędu, gdy nie stać go na poniesienie kosztów działania adwokata z wyboru. Ta ostatnia możliwość jest również

traktowana jako podstawowe prawo człowieka (art. 14 ust. 3 lit. d) in fine MPPO ONZ i art. 6 ust. 3 lit. c) *in principio* EKPC). Kodeks realizuje ten nakaz w art. 78 k.p.k.

Zasada prawa do obrony podniesiona została do rangi zasady konstytucyjnej (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP) i znajduje swoje miejsce w traktatach międzynarodowych regulujących zagadnienia praw człowieka (art. 6 ust. 3 lit. c Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 14 ust. 3 lit. d Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych). Warunkiem realizacji obrony w znaczeniu materialnym jest przysługujące oskarżonemu prawo do udziału w rozprawach.

Prawo pomocy w postępowaniu sądowym

Prawo do pomocy w postępowaniu jest jednym z aspektów gwarantowanego w Konstytucji RP prawa do obrony (por. art. 42 ust. 2). W toku postępowania obywatel ma możliwość korzystania z pomocy profesjonalnego prawnika, i to nie tylko z wyboru, ale także z urzędu. W Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zostało zapisane, że oskarżony ma prawo, „jeśli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony – do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości” (art. 6 ust. 3 E K P Cz).

W postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonych w państwach Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania obywatel ma prawo do korzystania z prawa pomocy.

Zasady, warunki i tryb przyznawania osobom fizycznym mającym miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej prawa pomocy na potrzeby postępowania w sprawach cywilnych, które mogą być wszczęte lub jest prowadzone w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej reguluje ustawa z dnia 17.12.2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania

W myśl art. 21 ust. 1 ustawy, wnioskodawca, który ma miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, ubiegający się o prawo pomocy w postępowaniu, które ma być wszczęte lub jest prowadzone w innym państwie członkowskim, może złożyć wniosek o przyznanie tego prawa również za pośrednictwem sądu okręgowego właściwego dla miejsca jego zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Wniosek sporządza się na urzędowym formularzu, o którym mowa w art. 9 ust. 2, w języku polskim oraz w języku wymaganym przez prawo państwa członkowskiego, do którego wniosek ma być przekazany. Do wniosku dołącza się dokumenty potwierdzające zawarte w nim dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania wnioskodawcy oraz dokumenty potwierdzające obywatelstwo, miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu wnioskodawcy, a jeżeli wnioskodawca nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego - dokument potwierdzający, że wnioskodawca przebywa w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z prawem polskim. Dokumenty te składa się także w tłumaczeniu na język wymagany przez prawo państwa członkowskiego, do którego wniosek ma być przekazany, dokonany przez

osobę uprawnioną do dokonywania tłumaczeń według prawa państwa członkowskiego. (art. 22 ustawy)

8. Prawo dowodzenia

Prawo dowodzenia jest ważnym prawem do obrony naszych interesów. W ramach tego przysługuje nam:

- prawo do zgłaszania wniosków dowodowych
- prawo podejmowania wszelkich innych czynności, które mają na celu wykazanie okoliczności uzasadniających ochronę naszych interesów
- prawo dotarcia do prawdy materialnej art. 3 k.p.c.
- prawo do wykazania wszystkich istotnych okoliczności

9. Prawo do jawnego postępowania przed sądem i informacji

Z prawa do jawnego rozpatrzenia sprawy, z którego wynika że postępowanie ma być jawne dla stron. W związku z tym przysługuje nam uprawnienie do

- ✓ przeglądania akt sprawy
- ✓ bycia informowanym o decyzjach zapadających w naszej sprawie na niejawnych posiedzeniach.

Jawność dla stron oznacza także, że mamy prawo brać udział we wszystkich czynnościach podejmowanych przez organy prowadzące postępowanie, w związku z tym mamy prawo otrzymywać informacje o terminach i miejscach przeprowadzanych czynności.

Jawność rozprawy wynika z ustawy zasadniczej i wskazanego w niej prawa do rzetelnego procesu, którego elementem jest prawo do "jawnego rozpoznania sprawy" (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Przepis art. 355 k.p.k. realizuje ten wymóg w odniesieniu do postępowania karnego. Przepis odnosi jawność wyłącznie do rozprawy. Chodzi tu przede wszystkim o tzw. jawność zewnętrzną, zwaną też publicznością procesu. Jawność wewnętrzna, a więc jawność postępowania dla jego stron, unormowana jest w sposób pośredni, poprzez różne przepisy gwarantujące stronom nie tylko udział w rozprawie, ale i w licznych posiedzeniach sądu (art. 96 k.p.k.). Jawność, umożliwiająca społeczną kontrolę działalności sądów, sprzyjać ma w założeniu zarówno niezawisłości i bezstronności sędziów, jako że działają oni właśnie pod kontrolą społeczną, jak i kształtowaniu w społeczeństwie poszanowania dla prawa i wzmocnieniu poczucia sprawiedliwości wśród obywateli. Ograniczenia jawności rozprawy muszą wynikać z ustawy (art. 355 k.p.k. zdanie drugie). Do norm ograniczających tę jawność zaliczyć można nie tylko art. 359-360 k.p.k., lecz także np. art. 181 § 1 k.p.k. i art. 184 § 3 k.p.k. czy art. 13 u.s.k (Vide T.H. Grzegorzcyk, Komentarz do art. 355 Kodeksu postępowania karnego, LEX 2014 r.). Jawność postępowania służy więc nie tylko interesowi stron, ale także interesowi publicznemu, a mianowicie poinformowaniu społeczeństwa o

postępowaniu i poddaniu tego postępowania kontroli publicznej. Publiczna kontrola sprawowana jest w dużym stopniu przez media. Prawo do jawnego postępowania przed sądem obejmuje także udział prasy, radia i telewizji, które pełnią doniosłą rolę w rozpowszechnianiu informacji o postępowaniu karnym i jego rezultacie. Trzeba podkreślić, że tylko wyjątkowe okoliczności mogą powodować konieczność wyłączenia jawności rozprawy

10. Prawo do ugodowego i mediacyjnego zakończenia sporu

Prawo daje w pewnych sytuacjach możliwość alternatywnego rozwiązania sporu w drodze, ugody sądowej lub zawartej przed mediatorem pomiędzy stronami postępowania skutkiem której jest możliwość wcześniejszego zakończenia sprawy lub uzyskania przez osobę zawierającą ugodę określonych korzyści. W ramach tego prawa możemy zainicjować postępowanie pojednawcze przez zawezwanie do próby ugodowej a także żądanie skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego. Warto wskazać, że istota i cel postępowania pojednawczego wyraża się w dopuszczalności uregulowania w niektórych kategoriach spraw cywilnych sporu w drodze ugody sądowej przed wniesieniem pozwu lub wszczęciem postępowania nieprocesowego. Postępowanie to ma charakter samodzielnego postępowania pomocniczego. Należy stwierdzić, iż postępowanie pojednawcze, będące odrębną i samodzielną procedurą, cechuje dostępność i łatwość - ze względu na odformalizowanie - korzystania z niej. Postępowanie to cechuje się szeregiem odmienności dotyczących w szczególności właściwości, składu sądu, co zostało przewidziane wprost przez ustawodawcę w art. 185 k.p.c. Ugoda może być zatem zawarta przed sądem rzeczowo niewłaściwym. W postępowaniu tym ustawodawca przewidział także odrębną wysokość opłaty sądowej od wniosku (art. 23 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Poza tym postępowanie to odznacza się odmiennymi w zakresie samego sposobu jego prowadzenia. Do zakończenia sporu ugodą nie jest potrzebne poprzedzenie jej postępowaniem dowodowym. Celem ugody jest skrócenie i zakończenie postępowania sądowego z chwilą jej zawarcia przed sądem. Nie wyłącza to obowiązku sądu wyjaśnienia okoliczności sprawy i związanych z nimi przesłanek ugody w granicach niezbędnych do prawidłowej oceny dopuszczalności jej zawarcia. Sąd przyjmuje jednak za prawdziwe oświadczenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy, w takich granicach, w jakich nie budzą one uzasadnionych wątpliwości, co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

11. Prawo wynagrodzenia za wydanie niewłaściwych decyzji

Z Konstytucji RP jednoznacznie wynika, że "każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej" (art. 77 Konstytucji). Działaniem organu władzy publicznej może być również wydanie określonego orzeczenia przez sąd. Jeżeli zostanie ustalone we właściwym postępowaniu że orzeczenie zostało wydane niezgodnie z prawem, to z powodu wyrządzonej szkody, przysługuje nam prawo do żądania od państwa odszkodowania z a niezgodne z prawem działanie.

W grę wchodzi w szczególności następujące unormowania prawne kodeksu cywilnego.

Art. 417. § 1. Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa.

Art. 417¹. § 1. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

§ 2. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

§ 3. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie orzeczenia lub decyzji, gdy obowiązek ich wydania przewiduje przepis prawa, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem niewydania orzeczenia lub decyzji, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

§ 4. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie aktu normatywnego, którego obowiązek wydania przewiduje przepis prawa, niezgodność z prawem niewydania tego aktu stwierdza sąd rozpoznający sprawę o naprawienie szkody.

Art. 417². Jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności.

Obowiązki obywatela w Sądzie

Wśród obowiązków obywatela w Sądzie wymienia się

- ✓ obowiązek właściwego zachowania
- ✓ obowiązek zachowania spokoju
- ✓ obowiązek zachowania powagi
- ✓ obowiązek zachowania umiaru w wypowiedziach
- ✓ obowiązek stosowania się do poleceń i zarządzeń Sądu
- ✓ obowiązek mówienie prawdy
- ✓ obowiązek niezatajania istotnych faktów

Obywatel uczestnicząc w posiedzeniu sądu w charakterze publiczności ma obowiązek milczenia, nie może zabierać głosu w sprawie. Strona zobowiązana jest do zachowania

spokoju i powagi. Do obowiązków obywateli w sądzie należy obowiązek nienaruszania porządku posiedzenia. W przypadku naruszenie porządku posiedzenia w myśl art. 48 § 1 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r., Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2013.427 j. t), sędzia przewodniczący składowi sądu może;

- ☞ upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych
- ☞ , wydalić z sali rozpraw.
- ☞ wydalić z sali rozpraw publiczność z powodu jej niewłaściwego zachowania. (niewłaściwym zachowaniem będzie np. aplauz publiczności po wydaniu orzeczenia, klaskanie, wykrzykiwanie różnych haseł

Natomiast na podstawie art. 49 § 1 ustawy, Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2013.427 j. t), w razie naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, Sąd może;

- ☞ ukarać winnego karą porządkową grzywny w wysokości do 10.000 złotych
- ☞ ukarać winnego karą pozbawienia wolności do czternastu dni;
- ☞ osobie pozbawionej wolności, w tym także tymczasowo aresztowanej, można wymierzyć karę przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania.

Pamiętajmy, że występując w charakterze publiczności, w toku rozprawy nie mamy prawa do zabierania głosu oraz konsultowania się z uczestnikami postępowania. Kontynuując składanie swojego oświadczenia przy braku zezwolenia przewodniczącej składu Sadu – narazić możemy się na wydalenie jej z sali rozpraw.

Uczestnicząc w rozprawie sądowej czy to w charakterze strony kiedy jesteśmy stroną powodową czy też pozwaną, uczestnikiem, wnioskodawcą świadkiem, musimy pamiętać, że postępowanie sądowe powinno się toczyć w atmosferze spokoju, powagi, a także należytego szacunku dla urzędu sędziego. O porządku posiedzenia decyduje przewodniczący składu orzekającego, który je otwiera, prowadzi i zamyka, udziela głosu, zadaje pytania, upoważnia do zadawania pytań i ogłasza orzeczenia. Może również odebrać głos, gdy przemawiający go nadużywa, jak również uchylić pytanie, jeżeli uzna je za niewłaściwe lub zbyteczne (art. 155 § 1 i 2 kpc). Powyższe dotyczy każdej procedury czy to cywilnej czy to administracyjnej.

Czyn godzący w chronione, niezbędne warunki każdego procesu, jego uroczystą formę, jak i samą godność sądu, może być popełniony przez każde działanie osoby uczestniczącej w posiedzeniu, przejawiające się na przykład w okrzykach i hałasie lub nieuprawnionym zabieraniu głosu i przerywaniu wypowiedzi innych osób, które nie tylko charakteryzuje się brakiem szacunku do sądu i lekceważeniem jego funkcji, ale wręcz nie pozwala na kontynuowanie czynności sądowych.

Warto pamiętać, że osoby przebywające na sali rozpraw mają obowiązek nie wkraczać w kompetencje ani składu orzekającego, ani stron czy ich pełnomocników. Jeśli np. nie podoba nam się reprezentowanie naszych interesów przez adwokata lub radcę prawnego nie możemy

tego manifestować przed sądem. Jeżeli poczynania pełnomocników nie spełniają naszych oczekiwań wystarczy wypowiedzieć pełnomocnictwo .

W stosunku do osoby spośród publiczności, której indywidualne zachowanie przekroczy granicę zachowania, dla którego wystarczającą sankcją jest wydalenie z sali rozpraw, możliwe jest wymierzenie kary porządkowej. Ta część przepisu art. 49 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych odnosi się do naruszeń stopniowalnych, dla których wystarczające mogą być upomnienie czy wydalenie z sali albo też gdy ich intensywność i nasilenie wymaga zastosowania sankcji z omawianego przepisu. .

Obowiązek przyczynienia się do wykrycia prawdy

W procedurze cywilnej przepis art. 3 k. p. c zobowiązuje strony zarówno do wyjaśnienia okoliczności sprawy (ciężar przytoczenia) i przedstawienia dowodów na tę okoliczność (ciężar dowodu), jak i nakłada na nie obowiązek mówienia prawdy.

Celem przyczynienie się do wykrycia prawdy strona ma obowiązek dostarczania dowodów na poparcie swych twierdzeń. Przepis zobowiązuje strony zarówno do

- ✓ wyjaśnienia okoliczności sprawy (ciężar przytoczenia)
- ✓ przedstawienia dowodów na tę okoliczność (ciężar dowodu),
- ✓ mówienia prawdy.

Z obowiązkiem mówienia prawdy związana jest także powinność zupełności, czyli kompletności wyjaśnień, wyrażająca się w tym, że strona ma obowiązek przedstawienia wszystkich okoliczności sprawy, a więc również tych niekorzystnych. Nie oznacza to jednak wymogu przytaczania przez stronę okoliczności ją poniżających, hańbiących czy narażających na odpowiedzialność karną. Powinny być one jednak przedstawiane w dobrej wierze. Przyjmuje się, że obowiązek mówienia prawdy dotyczy wszelkich twierdzeń faktycznych i dowodów przytaczanych przez strony oraz tzw. postępowań wпадkowych. Ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają stronę, która nie dopełniła ciążącego na niej obowiązku. Adresatem normy zawartej w art. 3 k.p.c. nie jest więc sąd, lecz strony.

Sankcje za niezgodne z prawdą wyjaśnienie

Przepis art. 3 k.p.c. nie wprowadza żadnej bezpośredniej sankcji procesowej za tzw. kłamstwo procesowe, co nie oznacza, że pozostaje na nie obojętny. W kodeksie postępowania cywilnego istnieją, bowiem przepisy, które przewidują pośrednie sankcje za niezgodne z prawdą wyjaśnienia. W grę wchodzić mogą także sankcje karne za składanie fałszywych zeznań. Należy tu wskazać ;

- ☞ **art. 103 k.p.c.** przewidujący obowiązek zwrotu kosztów wywołanych niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem strony lub interwenienta,
- ☞ **art. 120 § 4 k.p.c.** dotyczący grzywny w zakresie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, w razie podania przez stronę świadomie nieprawdziwych okoliczności, na podstawie których owo ustanowienie nastąpiło,
- ☞ **art. 255 w zw. z art. 252 i 253 k.p.c.**, który przewiduje grzywnę w wypadku bezpodstawnego zarzutu fałszu dokumentu.
- ☞ **art. 233. § 1. k.k.**
Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Pamiętaj o
przestrzeganiu praw
i obowiązków

REGON: 240530048, NIP:
9492019492
adres ul. ALEJA POKOJU, nr
12, lok. ---, miejsc.
CZESTOCHOWA, kod 42-
207,
Numer KRS: 0000266366

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków
otrzymanych z Powiatu Lublinieckiego

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ CZĘSTOCHOWSKIE
STOWARZYSZENIE ETOH